

Avkolonisering av høyere utdanning

Å jobbe for like forutsetninger og muligheter innenfor akademien

Utdanning er et viktig verktøy for å oppnå frigjøring, men gjennom historien har vi sett mange eksempler på at utdanning også har vært et verktøy for å legitimere undertrykkelse. Kolonimakter brukte utdanning for å dominere, gjennom å fremstille koloniherrernes språk, kultur og verdensforståelse som det eneste gyldige. I dag finner man fortsatt eksempler på det samme ensidige synet på kunnskaps- og verdensforståelse i akademien, både i Norge og internasjonalt. Dette er, blant annet, et resultat av etablerte maktstrukturer som finnes i ulike samfunn som reproducerer fordommer og opprettholder hierarkier. For eksempel, i Latin-Amerika kjemper urfolksorganisasjoner i flere av landene hvor SAIH har partnere for anerkjennelse av høyere utdanning på deres egne premisser. I Sør-Afrika ble Rhodes Must Fall-kampanjen ved Cape Town University i 2015 et bilde på studenters og akademikers ønske om å ta et oppgjør med institusjonell rasisme ved landets universiteter. I Norge ser vi også et behov for mer nyansert kunnskapsformidling i akademien ved å gjøre utdanningsinstitusjonene våre mer demokratiske, rettferdige og inkluderende. Et av SAIHs tematiske satsingsområder for de kommende årene er rettferdig høyere utdanning, og at høyere utdanning skal være inkluderende og ikke-diskriminerende¹. I dette arbeidet er støtte til studenter og akademikere som fremmer avkolonisering av høyere utdanning svært viktig.

Utdanningens rolle i avkolonisering

Avkolonisering er et begrep som kan forstås på flere ulike måter. Begrepet avkolonisering blir ofte brukt for å beskrive frigjøringsprosesser i land som ble utsatt for politisk og økonomisk kolonialisme². Det kan imidlertid også referere til en prosess som avkoloniserer menneskers tankesett, hvor man stiller spørsmål ved etablerte normer og tankesett. Avkolonisering av høyere utdanning handler om å identifisere hvordan bredere koloniale prosesser har skapt, og fortsetter å skape, undertrykkende og skjeve maktstrukturer som påvirker hva som anerkjennes som kunnskap, hva som undervises og av hvem. Bredere koloniale prosesser har bidratt til å forme vestens historiske dominans og bidratt til å innsnevre kunnskapsproduksjon og vår forståelse av verden. Her spiller utdanning en nøkkelrolle. Unge og studenter er viktige aktører for å skape positiv samfunnsutvikling, men det forutsetter at utdanningen deres legger til rette for kritisk og selvstendig tenkning. Skal utdanning være et verktøy for frigjøring må undervisningen ta utgangspunkt i studentenes egen situasjon og erfaring. Dette samsvarer med SAIHs verdigrunnlag som er inspirert av den brasilianske pedagogen Paulo Freire³. Lokale forhold, kultur og verdensforståelse må tas i betraktning i høyere utdanning. Hvis ikke risikerer man å reproducere stereotyper, urettferdige maktstrukturer og, i likhet med kolonitidens utdanningsinstitusjoner, sette én kunnskapsforståelse høyere enn andre. God utdanning skal gjøre den enkelte i stand til å

---

¹ SAIHs Strategi for kommunikasjon 2018-2021

² <http://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-240#acrefore-9780190264093-e-240-div2-13> Se gjerne også: Smith 2013, Kuokkanen 2000, Kovach 2010, Louis 2007, Drugge 2016, Stein&Andreotti 2016

³ Freire, Paulo (2000). *Pedagogy of the Oppressed (30 Years Anniversary Edition)*. New York: Bloomsbury Academic

identifisere og utfordre urettferdige maktstrukturer.

Anerkjennelse av urfolks og afroetterkommeres høyere utdanning

Flere av SAIHs partnere jobber for at høyere utdanning på urfolks og afroetterkommeres premisser skal bli anerkjent på lik linje med annen høyere utdanning. Et eksempel på dette er urfolksuniversitet URACCAN i Nicaragua. URACCAN ble anerkjent som universitet etter hardt arbeid mot etablerte maktstrukturer og er i dag rangert som Nicaraguas fjerde beste universitet.⁴ Mangelen på anerkjennelse av høyere utdanningsinstitusjoner som utfordrer det etablerte vestlige kunnskapssynet blir i praksis en videreføring av diskrimineringen fra kolonitiden og manifestasjon av ulike og urettferdige maktstrukturer.

Mangfold i norsk akademia

I norsk sammenheng bør akademikere og studenter jobbe for en mer nyansert kunnskapsformidling. Både i pensum, undervisning og forskning er det nødvendig med et mangfold av faglige perspektiver, for å unngå å reprodusere en ensidig vestlig kunnskapsforståelse. I norsk historie har minoritetsgrupper som samer og de nasjonale minoritetene (kvener, romani, skogfinner, rom og jøder) opplevd undertrykkelse, diskriminering og statlig vold. Dette gjør avkolonisering i Norge til et viktig tema å jobbe med. I dag anerkjenner vi samer, kvener og norskfinners opplevelser av institusjonalisert vold på bakgrunn av det pågående arbeidet i sannhets- og forsoningskommisjoner. Men disse urettferdighetene hører ikke bare til i fortiden. Norge er i dag et multikulturelt samfunn med folk fra hele verden. Det er mange som opplever diskriminering og rasisme i hverdagen basert på, blant annet, hudfargen, religion, kultur og språk. For eksempel bør pensum på områdestudier bestå av tekster fra flere forskere og forfattere fra området selv, og ikke bare vestlige akademikere. Generelt bør alle studieretninger legge til rette for og skape muligheter for, at studentene skal kunne sette sine fagfelt inn i en samfunnskontekst. Dette innebærer å lære å tenke kritiske og å settes i stand til å identifisere og motvirke maktstrukturer i egen utdanning og forskning.

SAIH mener at:

- God utdanning skal legge til rette for kritisk og selvstendig tenkning og gjøre studenter i stand til å identifisere maktstrukturer, ulike forutsetninger og muligheter innenfor akademia, forstå hvordan de har røtter i koloniale undertrykkingsprosesser og hvilke konsekvenser det har i dag.
- Høyere utdanningsinstitusjoner bør formidle kunnskap som ikke ensidig fremmer en vestlig kunnskapsforståelse, for å unngå å reprodusere holdninger som er diskriminerende
- Høyere utdanning som bygger på minoriteters og andre mindre privilegerte gruppers verdenssyn, kultur og kunnskapsforståelse må gis plass og bli en del av den akademiske diskursen slik at deres kunnskap og perspektiver kan bidra til større mangfold og bredere kunnskapsutveksling i akademia

---

⁴ <https://universitas.no/sak/64784/biologiprofessor-kristian-gundersen-bruker-velkjen/>

SAIH skal:

- Øke bevisstheten blant studenter og akademikere i Norge om problemene ved ensidig og ikke-inkluderende kunnskapsformidling
- Jobbe for at flerkulturell og normkritisk pedagogikk og interseksjonalitet får en større plass i norsk lærerutdanning
- Jobbe for at mangfold i verdens- og kunnskapsforståelse gjenspeiles i pensum, undervisning og forskning ved norske høyere utdanningsinstitusjoner
- Støtte studenter og akademikere som fremmer avkolonisering av høyere utdanning og utfordrer ensidig kunnskapsformidling, både i Norge og internasjonalt
- Fortsette å støtte partnerorganisasjoner som jobber for at høyere utdanning, som tar utgangspunkt i urfolks og afroetterkommeres kultur og kunnskapsforståelse, anerkjennes og gis plass innad i akademia.